

'ET LANDSKAB MED BETYDNING FOR LIVET'

Lasse Vilstrup Palm

Hospice Djursland set fra syd Hospice Djursland set fra syd

Højt oppe på kanten af Djurslands kuperede morænelandskab ligger Hospice Djursland, der er tegnet af C.F. Møller. Byggeriet vender med ansigtet mod det flade strandengslandskab ved Følle Bund – et storslået naturområde med et rigt dyreliv – der tegner Nationalpark Mols Bjerges vestlige hjørne.

Ud af dette landskab gror Hospice Djursland – et byggeri på landskabets og udsigtens betingelser. Grundens særegne og unikke udsigt sammenholdt med patienternes naturligt tidsbegrænsede ophold er husets enkle arkitektoniske og landskabelige afsæt. Uanset hvor i huset, du bevæger dig – fællesarealerne, personalerummene eller patientstuerne – er den fantastiske natur omkring hospicet altid nærværende. Med udgangspunkt i at sikre patienterne et direkte møde med landskabet tegner hospicet sig derfor som et stort cirkelslag mod syd og Følle Bund.

Naturen og nærheden. Det er dét, der betyder noget i de sidste dage, før man skal herfra. Det dokumenterer interviews og billeder taget af patienter og pårørende på Hospice Djursland. I en tid, hvor alt tælles, måles og vejes i antallet af patienter, antal liggedage, antal døde og antal udskrevne, forsøgte Hospice Djursland i en undersøgelse i 2011 at tælle noget af det, som normalt ikke bliver talt: Livskvaliteten på et hospice. Patienter

og pårørende indfangede gennem et kamera hverdagsoplevelser, arrangementer og rutiner i dagene, før de skulle dø. Resultatet blev bogen *Det som har betydning* – en rørende og umiddelbar dokumentation af det liv, der stik mod alle odds leves på et hospice. Et liv, der på Hospice Djursland fortsat skal kunne opleves som levneværdigt.

Bogen viser med al tydelighed, at naturen og nærheden mellem patienter, personale og pårørende er vigtige dagligdagsressourcer i en svær tid. På Hospice Djursland er landskabet ikke et tilvalg, men en omfavnende fysisk ramme, der altid er nærværende. Hospicet er et fint eksempel på, at man gennem en bevidst sammentænkning af bygning og landskab kan iscenesætte landskabet som en gennemgående og nærværende fysisk ramme for mødet mellem mennesker, mødet med sig selv og mødet med døden. Som Jacob på 69 år skrev i 2013, inden han døde:

”At kunne skue ud og mærke, at man på trods af, hvordan man egentlig har det, kan mærke storheden i naturen. Det tankemylder, jeg havde, da jeg kom, blev afhjulpet af denne smukke udsigt. Den er meget enklere. Det er, som om den har hjulpet mig til at få øje på det, som er væsentligt: Naturen skaber ro og hjælper mig til at lægge mit liv i Guds hænder: der er en stilhed i naturen, som hjælper mig.”¹

Et fletværk af bygning og landskab

Hospicets karakteristiske cirkelslag skaber overordnet en naturlig tredeling af husets planlayout. Inderst et favnende ankomstrum mod nord, der møder byen og offentligheden, og yderst de femten private patientsstuer placeret med store, åbne facadepartier direkte mod naturområdet Følle Bund. Husets karakteristiske cirkelslag sikrer, at alle patientstuer er placeret med direkte visuel og fysisk adgang til landskabet. Store, skærmede, sydvendte terrasser med plads til sengeliggende patienter forlænger patientstuen ud i landskabet. Mellem de yderste to lag i hospicet, ligger husets ryggrad – en serie af behandlingsrum, fællesarealer og personalefaciliteter vævet sammen omkring åbne, grønne temahaver og gårdrum.

De tre lag skaber en enkel logistik og en overskuelig differentiering af husets forskellige funktionsområder samtidig med, at der sikres et tæt og trygt nærvær mellem personale og patienter. Dette skaber også, på enkel vis, muligheden for, at alle patienter frit kan vælge, om de ønsker at være en del af fællesaktiviteterne eller forblive private i stuerne.

Hvor husets to yderste lag spejler omgivelsernes landskabelige og bymæssige relation og karakter ind i hospicet, skaber det midterste lag i huset et mere intimt og beskyttet møde med naturen. Denne husets nervebane glider

*Hospice Djursland, Strandbakken 1, Rønde
 Bygherre: Den Selvejende Institution Ejendommen Hospice Djursland
 Landskabsarkitekt: C.F. Møller Landskab
 Arkitekt: C.F. Møller A/S
 Ingeniør: COWI A/S
 Entreprenør: C.C. Contractor A/S
 Foto: Adam Mørk*

De private patientsstuer har store facadepartier direkte mod naturområdet. Skærmede, sydvendte terrasser med plads til sengeliggende patienter forlænger patientstuen ud i landskabet
De private patientsstuer har store facadepartier direkte mod naturområdet. Skærmede, sydvendte terrasser med plads til sengeliggende patienter forlænger patientstuen ud i landskabet

i begge ender af huset direkte over i en uden-dørs sansehøve mod vest og et stort orangeri øst. Eksempelvis reflekterer sansehøvens spejlbassin lyset og haven ind i husets refleksionsrum og tegner rummets karakter og udgør en naturlig overgang mellem inde og ude.

Sansehøven er anlagt som et intimt, afgrænset uderum i bevidst kontrast til den ekstensive, naturlige engkarakter på grundens sydlige del. Sans- og prydhøven er opdelt i tematiske områder med forskellige syns-, duft-, lyd-, føle- og smagsoplevelser. Haven

er udformet med mulighed for varieret intimitet – fra små nicher til fortrolighed til den åbne frugthøve med parkbænke og kontakt til legepladsens aktiviteter. Sansehøven er udformet med størst mulig variation i plantevalg, så høven afspejler årstidernes skift. Haven er bundet sammen af et stisystem med en gummi-asfaltbelægning, der gør det enkelt og behageligt at færdes både som gående, i kørestol eller sengeliggende.

Sammentænkningen af bygning og landskab afspejler sig også i huset materiale-

Sansehaven er anlagt som et afgrænset uderum i kontrast til den ekstensive, naturlige engkarakter på grundens sydlige del
Sansehaven er anlagt som et afgrænset uderum i kontrast til den ekstensive, naturlige engkarakter på grundens sydlige del

I husets østlige ende ligger stort orangeri
I husets østlige ende ligger stort orangeri

holdning. Kobber og egetræslameller tegner hovedkonturerne af et hus, der udvikler sig med tiden. Tidsaspektet er på mere end en måde centralt på Hospice Djursland – at ting forgår, er naturligt indlejret i husets DNA og afspejler et hus i dialog med sit landskab.

Naturen som hverdagsressource

Hospice Djursland er et stærkt eksempel på, at gennem en prioritering af landskabets konstante nærhed i alle rum, et enkelt planlayout og en gennemgående, markant og varm materialeholdning, opleves hospice ikke som et hospital eller en institution. Hospice Djursland er et hjem.

De mange velplacerede ovenlys, de centrale gårdhaver, sansehaven og de markante terrasser skaber en tæt samhørighed med lyset, vejrets veksling og årstidernes gang. Landskabets uforanderlighed giver patienterne ro og tryghed, når alt er kaos indvendigt. Naturen og landskabet på Hospice Djursland tegner en gennemgående og nærværende fysisk ramme for mødet mellem mennesker, mødet med sig selv og mødet med døden.

Hos C.F. Møller Landskab tror vi på, at en bevidst sammentænkning af bygning og land-

skab skaber en merværdi i det enkelte projekt – et ekstra element, som man ikke kan få ved at anskue bygning og landskab som isolerede enkeltdele. Bygning og landskab hører sammen. Hospice Djursland er et markant eksempel på, at man ved at tænke bygning og landskab fuldt integreret kan skabe et hus, der kobler fællesskabets og naturens helende kvaliteter med en funktionel og inspirerende arbejdsplads. Projektet viser, at idéen om helende arkitektur har en positiv effekt på palliative patienter.

Som Lise på 39 år skrev i bogen *Det som har betydning*, da hun var indlagt på hospicet i to måneder i 2012:

”Det her er Danmarks bedste udsigt, lyset skifter hele tiden, og man kan se utroligt langt. Det giver ro og har en terapeutisk effekt. Man kan lade tankerne vandre, og man kan tillade sig at tænke hvad som helst; det er der plads til – masser af plads. Det smukke giver mig lyst til at være her. Når jeg sidder og betragter naturen, kan jeg koble den kognitive del af hjernen fra og meditere. Naturen er vigtig for mig”¹

Lasse Vilstrup Palm, arkitekt MAA,
afdelingsleder C.F. Møller Landskab

Litteratur

1. Dorit Simonsen, Rikke Krogager og Jens Oluf Bruun Pedersen: *Det som har betydning – en ZMET-analyse blandt patienter og pårørende på Hospice Djursland*, 1. udg., 1. opl., Forlaget Boggalleriet 2014

